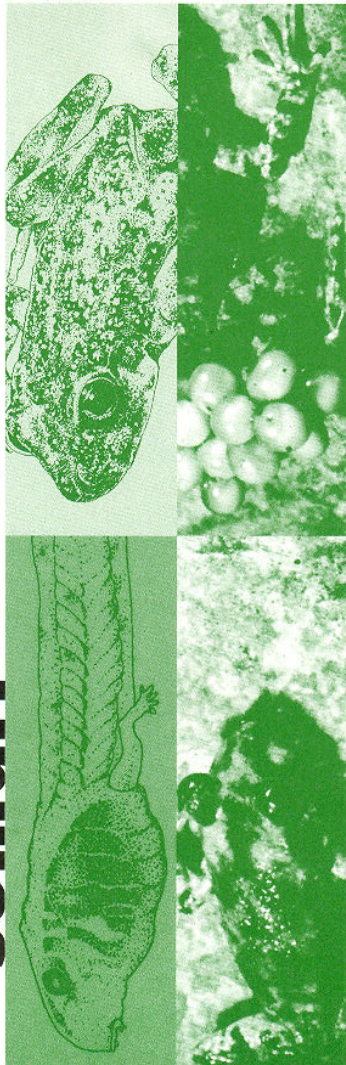

sumari

Presentació • Els recomptes 2001 i 2002 • Una infecció desconeeguda, un nou risc per al ferreret • Retirar serps, una necessitat vital! • Cap a un nou pla de recuperació. El ferreret té amics, i en necessita més. • A quin personatge de còmic s'assembla el ferreret?

Han col·laborat en la redacció del full:

Vicenç Forteza, Joan Mayol, Jordi Muntaner i Joan Oliver (Conselleria de Medi Ambient)

Dibuix: Anna Bonner i Vicenç Sastre

Fotografies: Autors de publicacions prèvies de la CMA

Disseny: Margalida Vinyes

Edició: Conselleria de Medi Ambient

Impressió: GBR produccions gràfiques

Presentació

Sense plantes ni animals, no hi ha natura; per tant, la conservació de les espècies és una prioritat elemental ja que la fauna i la flora són la part viva i més important del patrimoni natural. Està de moda xerrar de crisi de biodiversitat, d'extinció d'espècies.

Està de moda perquè és cert: els científics pensen que el nombre d'espècies que desapareixen diàriament és de 74. Fins i tot si la xifra fos exagerada (cosa que seria discutible), la taxa actual d'extincions és molt greu. Aquest drama és molt intens als països tropicals, on la destrucció dels habitats naturals és frenètica; però també és cert que a Europa en general, i a les Balears en particular, tenim moltes desenes, centenars fins i tot, d'espècies amenaçades i, per tant, no podem veure el drama de l'extinció com una cosa llunyana i aliena, sinó com un perill real i pròxim als nostres ecosistemes.

Per evitar que les espècies s'extin-

geixin, és necessària una feina intensa, amb uns estudis previs per determinar els motius de rarefacció i l'aplicació d'unes mesures que evitin o compensin els factors d'extinció.

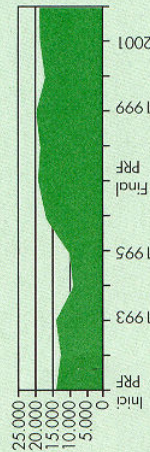
Aquestes tasques s'impulsen des de la CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT que disposa d'un servei de protecció d'espècies amb aquesta finalitat. Calculam que a les Illes viuen avui aproximadament 10.000 espècies, de manera que no es pot actuar sobre totes elles, i s'han de concentrar els esforços amb les més amenaçades, i entre aquestes, sobre els endemismes, ja que si desapareixen de les Balears, s'hauran perdut arreu del món, per sempre!

El ferreret, un amfibi molt escàs, va ser descobert fa poc més de vint anys. Ha evolucionat en condicions d'insularitat, sense predadors. Aquests, i sobretot la serp d'aigua, l'han exterminat gairebé de pertot, i necessitem controlar-les als torrents on viu l'amfibi. També s'han de conservar les bones condicions de l'aigua on viuen els ferrerets i, en general, de la serra de Tramuntana. Per fer-ho, no basten els esforços de l'administració, sinó que s'hi ha d'implicar molta gent, amb informació i amb empenya per contruibuir-hi. Aquest és l'objectiu d'aquest full: mantenir en contacte totes les persones i les institucions que poden aportar alguna cosa a la conservació del ferreret o que simplement, hi estan interessades. La idea és publicar dos fulls a l'any i fer-los arribar a tots els amics del ferreret. Convé recordar una màxima tant bella com certa: **gairebé tots els problemes tenen solució, i la solució és a les persones!**

Els recomptes del ferreret al 2001 i 2002

Els recomptes del ferreret es fan amb una periodicitat anual, amb preferència al final de juliol. Es recompten visualment les larves o cabots que podem trobar als gorgs, dipòsits o abeuradors. Com podeu suposar

Recomptes Ferrerets

aquest mètode de recompte ens dóna unes estimacions de la població, ja que hi ha moltes variables en joc, principalment la visibilitat en els punts de recompte i les diferents habilitats de les persones que hi intervenen. Tot i això, els recomptes del ferreret des de l'inici del Pla de recuperació ens donen unes xifres valuoses, el que ens parla a favor de la bondat d'aquest mètode, més per detectar variacions en les poblacions que per determinar exactament quants de ferrerets tenim.

Els darrers recomptes de ferreret per als anys 2001 i 2002 ens donen unes dades semblants, tot i tenint en compte que en

algunes estacions de 2002 no se n'han fet a causa del perill que l'acció de passar d'un torrent a un altre pogués actuar com a vector de transmissió de la patologia, fins ara d'origen desconegut, que ha afectat una població introduïda de ferreret. En aquestes estacions no avaluades s'han fet estimacions considerant els recomptes dels darrers cinc anys.

ANY 2001 18.830 LARVES

ANY 2002 19.042 LARVES

Aquestes dades, juntament amb les dels darrers anys, ens permeten valorar que la situació del ferreret, des del final del Pla de recuperació (1997), roman estable, cosa que fa palesa la conveniència de promoure un nou Pla de recuperació, per poder superar aquest llindar de les 20.000 larves que actualment té l'espècie.

Una amenaça preocupant: infeccions a les poblacions de ferrerets

Tot i que les dues principals amenaces de les poblacions de ferreret són la presència d'espècies introduïdes (serp d'aigua, granot, ...) i la desaparició de punts d'aigua, també hi podem afegir una altra amenaça potencial: els episodis infecciosos d'origen divers (bacteris, fongs, virus, paràsits) que poden afectar de manera massiva les poblacions naturals. En el cas d'espècies amb uns efectius poblacionals molt reduïts

poden provocar la desaparició de bona part de la població. Un cas recent és el d'*Allytes obstetricans* que a causa d'una infecció fúngica ha perdut el 97% de les seves localitats al parc natural de Peñalara (Madrid).

Aquest no és el cas del ferreret a Mallorca. Des de l'inici del Pla de recuperació, no s'ha manifestat cap d'aquests episodis. Tanmateix, l'estiu del 2001, en una població

reintroduïda al 1997 aparegué un episodi d'origen desconegut, que es manifestà amb l'aparició d'unes taques clares a la pell de les larves, visibles a simple vista, que progressivament s'estenien per tota la superfície de l'animal i que en provocaven finalment la mort. Arran d'aquest fet, la Conselleria de Medi Ambient ha coordinat un pla de seguiment per al 2002, amb la col·laboració del Laboratori de Microbiologia de la UIB, del Laboratori de Micologia de l'IMEDEA, del Servei de Diagnòstic Patològic de la UA de Barcelona, del Dept. d'Herpetologia del Durrell Wildlife Conservation Trust i del Fons Ferreret. La recurrència de la infecció ha estat molt minsa, només se n'ha confirmat

Retirar les serps, una necessitat vital!

S'han trobat fòssils de ferreret, alguns d'edat molt recent, a bona part de Mallorca, fins i tot en indrets tan allunyats de la serra com a Manacor. Tot indica que la serp d'aigua, *Natrix maura*, introduïda a les nostres illes probablement en època romana, és la causa de l'extinció. S'alimenta bàsicament d'amfibis i és una espècie molt voraç. En els torrents on abunda, els ferrerets desapareixen, perquè ponen només deu ous (altre amfibis en ponen centenars o milers).

Per això, és molt important que si

excursionistes o les persones que ocasionalment transiten per la Serra, sobretot als torrents on hi ha ferrerets, endur veuen una serp, han d'intentar capturar-la i emportar-se-la al Pla, on no pot fer mal. És especialment important col·laborar amb aquesta actuació en els torrents que aviat s'enyalitzarà en aquest sentit la Conselleria. Tant si l'ofidi és capturat com si no, convé avisar la Conselleria,

al Servei de Protecció d'Espècies (971 176800) En tant que espècie introduïda, aquesta serp no s'ha de conservar aquí.

Recentment, el Consell d'Europa va reunir un ampli grup d'experts a Horta (Portugal) per analitzar el risc de les espècies introduïdes en els ecosistemes insulars. Aquest factor és el segon motiu d'extincions d'espècies a escala mundial, després de la destrucció dels hàbitats. El cas del ferreret i la serp d'aigua va ser un dels exemples que es varen evocar en aquest seminari.

El segon Pla de recuperació del ferreret, imminent

Els plans de recuperació són uns documents tècnics que aprova l'administració ambiental per dissenyar les mesures necessàries a favor d'una espècie, identificar les prioritats d'actuació i definir els mitjans necessaris per aplicar-les.

El ferreret s'ha beneficiat d'un primer Pla de recuperació, entre els anys 1994 i 2002, aplicat amb una especial intensitat de 1994 a 1997 gràcies al finançament de la UE, que amb un projecte LIFE va contribuir amb

el 50% del pressupost. El Pla ha tengut èxit: només se'n coneixien 6 poblacions, se n'han descobert 7 més (encara que petites) i se n'han creat una desena. La població total s'ha incrementat entre el 25 i el 30%. Un altre èxit important va ser l'adquisició de ses Figuerolles, més de dues-centes hectàrees dedicades exclusivament a la conservació de la naturalesa.

Un dels efectes del Pla va ser la constitució d'un grup internacional de criadors en captivitat, d'on provenen els animals que s'alliberen a la natura hi formen part les institucions ressenyades en el quadre i també hi ha col·laborat en el passat el Museu d'Història Natural d'Stuttgart. Els representants d'aquestes entitats es reuniran a l'illa de Jersey, al zoo fundat per Gerald Durrell, per treballar amb la Conselleria en la redacció d'un segon Pla de recuperació, que s'aplicarà els pròxims 6 anys, de manera que la conservació del ferreret quedi definitivament garantida. Amb aquest Pla, s'identificaran noves localitats de possible introducció i les mesures que facin viable la permanència d'aquest petit amfibi endèmic.

Centres de cria en captivitat de ferrerets

Jersey Wildlife Preservation Trust
Parc Zoologic de Barcelona
Durrell Institut of Conservation & Ecology
Fundación Marinelad-Palmitos (Calvià)

El ferreret té molts d'amics, i en necessita més

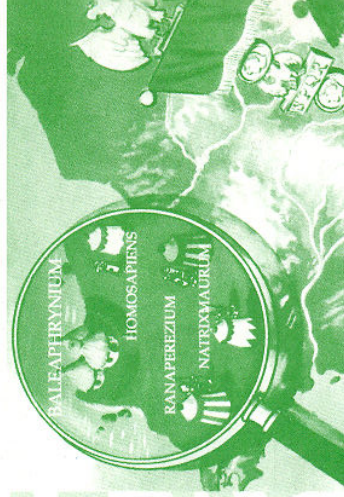
Des de la troballa de les primeres poblacions fins ara, el conjunt de la societat

mallorquina ha acollit el ferreret amb molta estimació. Es tractava d'un descobriment espectacular que ens oferia una espècie que ningú no coneixia i que des de llavors s'ha fet ben popular i a hores d'ara és un animal simpàtic i conegut. Una bona mostra en són les iniciatives de determinades entitats o institucions que l'han adoptat com a mascota o distintiu: és el cas del Club de Futbol de l'Atlètic Balears, de l'Agrupament Escolta, d'algunes escoles i fins i tot d'alguns col·legis. Un altre cas és també el del Fons Ferreret, una ONG creada per promoure'n la conservació.

El que voldríem ara és disposar d'un cens d'Amics del Ferreret (igual que tenim censats tots els ferrerets!) en què es puguin apuntar totes aquelles persones, entitats i associacions que abdi ho vulguin i que mantindrem informats fent-los arribar periòdicament i gratuïtament el Full Ferreret, i comptarem com a col·laboradors en les tasques del nou Pla de recuperació. És una invitació per a tothom, molt especialment per a la gent de la Serra: pàgesos, propietaris, excursionistes, ...

A quin personatge de còmic recorda el ferreret?

Som a l'any 2002 després de Crist. Tota Mallorca és ocupada per espècies invasores... Tota? No! Els torrents de Tramuntana, habitats per ferrerets supervivents,

es resisteixen segles rera segles a les espècies introduïdes. La vida, tanmateix, no és gens fàcil per als nostres petits amfibis endèmics...

"EL FULL DE LES ESPÈCIES" és el butlletí informatiu de la Conselleria de Medi Ambient (Servei de Protecció d'Espècies). La distribució és **gratuïta**. Si vols rebre'l, omple aquesta fitxa i envia-la a l'adreça següent: Conselleria de Medi Ambient, Av. de Gabriel Alomar i Villalonga, 33. 07006. Palma. També pots sol·licitar-lo per correu electrònic a: especies@dgmambiente.caib.es

Nom i llinatges

Domicili

CP

e-mail

Ciutat

País

Vull rebre "EL FULL DE LES ESPÈCIES", butlletí informatiu de la Conselleria de Medi Ambient (Servei de Protecció d'Espècies).

Signatura